ČLOVĚK SVÉHO ČASU

Brian W. Aldiss

Jeho nepřítomnost

Janet Westermarková seděla a pozorovala v kanceláři tři muže: správce, který se chystal odejít z jejího života, psychologa-behavioristu, který se chystal do něj vstoupit, a manžela, jehož život probíhal paralelně s jejím, ale izolovaně od jejího vlastního.

Nebyla jediná, která tuto hru provozovala. Psycholog, který se jmenoval Clement Stackpole, seděl shrbeně na židli, ošklivýma, silnýma rukama si objímal koleno, inteligentní opičí obličej nakláněl dopředu, aby mohl lépe pozorovat svůj nový objekt, Jacka Westermarka.

Správce Výzkumného psychiatrického ústavu hovořil živě a se zaujetím. Typické bylo, že na scéně zdánlivě chyběl jen Jack Westermark.

Váš zvláštní problém, neklidný

Jeho ruce na klíně ležely klidně, ale on sám byl neklidný. Zdálo se však, že se ten neklid k něčemu váže. Bylo to, jako by byl v jiné místnosti s jinými lidmi, pomyslela si Janet. Viděla, že zachytil její pohled ve chvíli, kdy se na něj přímo nedívala, a než na něj znovu pohlédla, byl už mimo, pohroužený do vlastních myšlenek.

„Ačkoli se pan Stackpole předtím nezabýval speciálně vaším problémem," říkal správce, „získal spoustu praktických zkušeností v terénu. Vím..."

„Určitě nebudeme," řekl Westermark, sepjal ruce a lehce přikyvoval.

Správce tu poznámku klidně zapsal tužkou, vedle načmáral přesný čas a pokračoval: „vím, že pan Stackpole je příliš skromný, aby to řekl, ale umí skvěle navazovat kontakt s lidmi..."

„Když myslíte, že je to nutné," řekl Westermark. „Ačkoli jsem těch vašich přístrojů viděl prozatím už dost."

Tužka se pohnula, uhlazený hlas pokračoval. „Dobře. Skvěle navazuje kontakt s lidmi a vy i pan Westermark určitě brzy oceníte, že je nablízku. Pamatujte si, je tady, aby pomohl vám oběma."

Janet se usmála a z ostrůvku své židle řekla: „Určitě bude všechno fungovat..." a pokoušela se přitom usmívat na něj i na Stackpola. Byla přerušena manželem, který se postavil, spustil ruce podél těla, mírně se pootočil a řekl do prázdna: „Nebude vám vadit, když se rozloučím se sestrou Simpsonovou?"

Její hlas už nezaváhal

„Všechno bude určitě v pořádku," řekla chvatně. Stackpole na to přikývl, protože spiklenecky souhlasil s jejím názorem.

„Všichni budeme dobře vycházet, Janet," prohlásil.

Snažila se rychle vyrovnat s tím nečekaným užitím křestního jména a správce se na ni také usmíval tím povzbudivým úsměvem, kterým ji obdařilo už hodně lidí od té doby, co byl Westermark vytažen z oceánu poblíž Casablancy, když tu její manžel, který stále ještě vedl osamělou konverzaci se vzduchem, řekl: „Ovšem, měl jsem si to pamatovat."

Zvedl napůl pravou ruku k čelu - nebo snad k srdci? Janet by to byla ráda věděla. Pak ale ruka zase klesla, když dodal: „Doufám, že se na nás přijdete někdy podívat." Teď se otočil a slabě se usmíval na jiné prázdné místo a mírně kývl hlavou, jako by někoho přemlouval. „Že by sis to také přála, Janet?"

Pohnula hlavou a přitom se instinktivně snažila strefit do jeho pohledu a odpověděla neurčitě. „Ovšem, drahoušku." Její hlas už nezaváhal, když oslovila jeho nepřítomný pohled.

Bylo tam slunce a v jeho paprscích se navzájem spatřili

Do jednoho rohu místnosti svítilo slunce, které tam proudilo arkýřovými okny, obrácenými k jihu. Když vstala, zachytila na okamžik profil svého muže na slunečním pozadí. Byl hubený a odtažitý. Inteligentní. Vždycky si myslela, že je přetížený vlastní inteligencí. Teď měl ale ztracený pohled a ona si vzpomněla na slova psychiatra, který byl k případu zavolán dříve: „Musíte si uvědomit, že probouzející se mozek je neustále zamlžován podvědomím."

Zamlžován podvědomím

Obrátila se na správcův úsměv, ten úsměv, který mu určitě hodně pomohl v kariéře, a slovy, která jí nešla od srdce, řekla: Hodně jste mi pomohl. Bez vás bych ty poslední měsíce nepřežila. Teď bychom už ale měli raději jít."

Slyšela se, jak usekává slova v obavě, že jí do toho Westermark začne mluvit, což ostatně udělal: „ Děkuji vám za pomoc. Jestli něco zjistíte…"

Stackpole přešel skromně k Janet, když se správce zvedl, a řekl: „No, kdyby kdokoli z vás měl nějaký problém, nezapomeňte, že jsme tady."

„Určitě nezapomeneme."

„A, Jacku, chtěli bychom, abyste jednou za měsíc přišel na kontrolu. Víte, nechceme nechat ležet ladem všechny ty drahé přístroje a vy jste naše hvězda - tedy, pacient." Když to řekl, poněkud škrobeně se usmál a vrhl rychlý pohled na papír na stole, aby zkontroloval Westermarkovu odpověď. Ten už byl k němu otočen zády a

pomalu kráčel ke dveřím. Už řekl své sbohem a opět usedl na osamělý vrcholek své existence.

Janet tomu nemohla zabránit a bezmocně pohlédla na správce a Stackpola. Byli oba příliš profesionálové, aby si povšimli toho, co se zdálo být porušením dobrého chování, a Janet to bylo silně proti mysli. Stackpole se na ni podíval svým laskavým opičím pohledem a vzal ji tlustou rukou za paži.

„Půjdeme tedy? Moje auto čeká venku.“

Nic neříkala, přikyvovala, přemýšlela a dívala se na hodinky

Přikývla, neřekla nic, jen přemýšlela, aniž k tomu potřebovala správcovy poznámky. „Ano, tehdy řekl: ‚Nebude vám vadit, když se rozloučím se sestrou‘ - jak že se jmenuje? - Simpsonovou?‘“ Učila se sledovat manželoyy stopy na přerušované pěšince konverzace. Teď byl v chodbě,.dveře se za ním rozlétly a správce říkal do prázdna:

„Dneska má volno.“

„Dáváte přesné narážky,“ poznamenala a cítila, jak ruka na její paži zesiluje tlak. Strašný Stackpole, zdvořile setřásla jeho prsty a snažila se vzpomenout si, co se stalo před pouhými čtyřmi minutami. Jack jí něco řekl, ale nemohla se rozpomenout. Už nepromluvila, pevně stiskla správcovu ruku, nepodívala se však na něj. „Děkuji,“ řekla.

„Au revoir oba,“ odpověděl a rychle přejížděl očima hodinky, poznámky, ji, dveře. „Ovšem,“ kývl. „Jestli vůbec něco zjistíme. Pevně doufáme.“

Upravil si kravatu a podíval se opět na hodinky.

„Váš manžel už odešel, paní Westermarková,“ poznamenal už teď mírněji. Šel s ní ke dveřím a dodal: „Byla jste úžasně statečná a já si uvědomuji - my všichni si uvědomujeme, že vám to bude muset vydržet i nadále. Časem by to pro vás mělo být snadnější, neříká snad Shakespeare v Hamletovi, že ‚Zvyk umí měnit přirozené sklony‘? Smím vám navrhnout, abyste následovala náš příklad a pořídila si malý notýsek a přesně sledovala čas?“

Viděli, jak trochu zaváhala, postávali kolem ní, dva muži okolo pohledné ženy a jejich myšlenky nebyly tak úplně prázdné. Stackpole si odkašlal, usmál se a řekl: „Je naprosto nezbytné, abyste ze všech lidí právě vy odpovídala na jeho otázky, jinak se bude cítit v izolaci.“

Vždy o krok vpředu

„Děti?“ zeptala se.

„Nejdřív počkáme, až se vy dva s Jackem zase usadíte doma, řekněme tak týden,“ řekl správce, „než začneme uvažovat o návratu dětí.“

„Tak je to lepší pro ně, pro Jacka i pro *vás*, Janet," dodal Stackpole. „Neukvapuj se," pomyslela si. „Bůh ví, že potřebuji útěchu, ale tohle je příliš snadné." Odvrátila tvář, obávala se, že v poslední době vypadá příliš zranitelně.

Na chodbě řekl správce na rozloučenou: „Babička je určitě hrozně rozmazlí, paní Westermarková, ale tím, že se budete trápit, to nespravíte, jak říká to staré pořekadlo."

Usmála se na něj a rychle vyšla ven, o krok před Stackpolem. Westermark seděl vzadu v autě před administrativním blokem budov. Nastoupila, a když se posadila vedle něj, prudce sebou škubl dozadu.

„Co je, miláčku?" zeptala se. Neřekl nic.

Stackpole se ještě nevynořil z budovy, zřejmě měl poslední pohovor se správcem. Byla si vědoma toho, že z jeho hlediska to udělala nějaká přízračná manželka. Jeho odpověď byla pro ni také přízračná.

„Vypadá to, že krajina je zelená," prohlásil. Jeho oči těkaly vzhůru nad šedý betonový blok na protější straně.

„Ano," přikývla.

Stackpole se přihnal po schodech, otevřel auto, omluvil se a usedl za volant. Příliš rychle spustil spojku a auto vystřelilo kupředu. Janet už bylo jasné, proč sebou před malou chvílí Westermark škubl dozadu. Teď ho opět ovládala akcelerace a jeho tělo se skutálelo bezmocně zpátky. Při jízdě se jednou rukou křečovitě držel postranního držadla, protože jeho pohyby nebyly v souladu s pohybem auta.

Jakmile opustili pozemky ústavu, byli na venkově. To vše se stalo jednoho dne uprostřed srpna.

Jeho teorie

Tím, že se Westermark koncentroval, dokázal se přizpůsobit některým zákonům časové kontinuity, kterou opustil. Když se auto, ve kterém seděl, vyšplhalo nahoru po příjezdové cestě (známé a přece cizí, s nezastřiženými rododendrony a bez stopy po dětech), a zastavilo u hlavního vchodu, zůstal sedět tři a půl minuty, než se odvážil otevřít dveře. Pak vystoupil, stál na štěrku a mračil se na něj. Je reálný jako vždycky, je materiální povahy? Není snad na něm slabý skleněný povlak? Jako by něco probleskovalo z nitra země a prosvěcovalo všechny věci? Anebo je to tím, že mezi ním a vším ostatním je jakási stěna? Je důležité rozhodnout se mezi oběma teoriemi, protože se musí řídit jen podle jedné. Doufal, že dokáže, že teorie pronikání je správná; podle ní je pouze jedním z faktorů, které tvoří fungující vesmír, spolu se zbytkem lidstva. Ale podle teorie glazury je izolován nejen od ostatních lidí, ale od celého kosmu. (S výjimkou Marsu?) Ještě je brzy, ještě musí hodně přemýšlet a nepochybně se objeví nové myšlenky jako výsledek pozorování a úvah. O výsledku nesmí rozhodnout emoce, musí být objektivní. Z jeho utrpení by mohly vzejít nové revoluční teorie.

Uviděl svou ženu, jak stojí opodál, aby se spolu nesrazili, bylo by to trapné nebo bolestivé. Slabě se na ni usmál přes skleněnou clonu. Řekl: „Ano, jsem, ale teď nebudu raději říkat nic.“ Vykročil z domu a měl pocit, že kluzký štěrk pod jeho nohama se nepohne, dokud nenastane konec světa. „Velice si vážím listu The Guardian, ale v této chvíli vám neřeknu nic.“

Slavný astronaut se vrací domů

Když skupinka přijela, čekal na ně na verandě nějaký muž.

S omluvným úsměvem číhal na Westermarkův návrat domů. Váhavě, ale věcně popošel kupředu a zadíval se tázavě na trojici, která se vynořila z auta.

„Promiňte, vy jste kapitán Jack Westermark, že?“

Ustoupil stranou, protože to vypadalo, že má Westermark namířeno přímo proti němu. „Jsem dopisovatel pro obor psychologie listu *The Guardian*, jestli mohu na chvíli rušit.“

Westermarkova matka otevřela domovní dveře, stála tam s úsměvem vítala syna, jednou rukou se přitom nervózně dotýkala šedivých vlasů. Ten prošel kolem ní. Novinář za ním upřeně zíral.

Janet řekla omluvně: „Budete nám muset prominout, můj muž vám už odpověděl a rozhodně není ještě připravený na setkání s lidmi.“

III ,“*Kdy* mi odpověděl, paní Westermarková? Ještě než uslyšel, co mu chci říci?“

„No, přirozeně ne - ale jeho životní běh... Bohužel, nedokážu to vysvětlit.“

„On ve skutečnosti žije v předstihu, že? Můžete mi věnovat chvilku a povědět, jak se cítíte teď, když už máte první otřes za sebou?“

„Opravdu mi musíte prominout,“ zavrtěla hlavou Janet a protáhla se kolem něj. Když následovala manžela do domu, slyšela, jak Stackpole říká: „Opravdu čtu *The Guardian* a snad bych vám mohl pomoci. Institut mě pověřil, abych zůstal s kapitánem Westermarkem. Mé jméno je Clement Stackpole, možná znáte moji knihu *Trvalé mezilidské vztahy*, Methuen. Ale nesmíte říkat, že Westermark žije v předstihu. To je úplně nesprávné. Můžete říci, že některé jeho psychické a fyziologické funkce jsou poněkud posunuty kupředu...“

„Blbec!“ pomyslela si. Zůstala chvíli stát na prahu, aby slyšela, co říká. Teď zmizela uvnitř.

Při dlouhém čekání na večeři uvízl hovor na mrtvém bodě

Večeře byla toho večera plná rozpaků, ačkoli se Janet a její tchyni podařilo vytvořit atmosféru melancholického veselí tím, že přinesly na stůl dva velké skandinávské svícny, památku na jednu dovolenou v Kodani, a překvapily oba muže

pestře vyhlížejícím předkrmem. Ale konverzace se nesla ve stejném duchu jako předkrm, pomyslela si Janet: Málo lákavé izolované kousky hovoru, málo výživné.

Paní Westermarková starší ještě nepřišla na způsob, jak mluvit se synem a omezila své poznámky na Janet, ačkoli se po něm často ohlížela.

„Jak se daří dětem?“ zeptal se jí. Rozčilena vědomím, že už dlouho čeká na její odpověď, odpověděla nesouvisle a upustila nůž.

Aby zmírnila napětí, vymýšlela Janet nějakou poznámku o charakteru správce psychiatrické kliniky, když tu Westermark řekl: „A pak je najednou hloubavý a kultivovaný. Chvályhodné a vzácné u člověka jeho typu. Měl jsem dojem, a vy zřejmě také, že ho jeho práce zajímá jen do výše jeho platu. Ale občas by člověk mohl dokonce říct, že ho má *rád.* Ale vy ho znáte líp, Stackpole, co si o něm myslíte?“

Stackpole drobil chléb, aby nebylo poznat, že neví, o kom je řeč a poznamenal:

„No, já nevím, to je opravdu těžko říci.“ Protahoval čas a přitom nenápadně pošilhával po hodinkách.

„Správce byl docela roztomilý, nezdá se ti Jacku?“ poznamenala Janet, snad ve snaze pomoci jak Stackpolovi, tak Jackovi.

„Vypadá to, že by z něho byl asi pomalý házeč v kriketu,“ řekl Westermark s intonací, která prozrazovala, že souhlasí s něčím, co ještě nebylo řečeno.

„Ach ten!“řekl Stackpole. „And, zdá se, že je to celkem ucházející chlapík.“

„Citoval mi Shakespeara a byl natolik ohleduplný, že mi řekl, odkud citát je,“ usmála se Janet.

„Ne, děkuji, máti,“ řekl Westermark.

„Nepřijdu s ním moc do styku,“ pokračoval Stackpole, „ačkoli jsem s ním jednou nebo dvakrát hrál kriket. Je to dost pomalý házeč.“

„Vážně jste?“ zvolal Westermark.

To je zarazilo. Jackova matka se bezmocně rozhlédla, zachytila strnulý pohled svého syna, a řekla, aby to zamaskovala: „No, tak si vezmi ještě trochu omáčky, drahoušku.“ To už si ale vzpomněla na jeho odpověď a málem jí zase vypadl nůž a vzdala se pokusů pokračovat v jídle.

„Já sám jsem pálkař,“ řekl Stackpole a znělo to, jako by se v nastalém tichu znovu ozvalo pneumatické kladivo. Když nedostal žádnou odpověď, pokračoval tvrdošijně dál a podrobně vykládal svoje názory na kriket, na to, jaké radosti hra přináší. Janet seděla a sledovala ho, trochu znepokojená, že obdivuje jeho řečnický výkon, a přemýšlela, z čeho ten nepokoj pramení. Pak si ale uvědomila, že se vlastně rozhodla, že nemá Stackpola v oblibě a hned své rozhodnutí zrušila. Copak není na: její straně? A i ty silné, chlupaté ruce jsou hned trochu přijatelnější při pomyšlení na to, jak svírají gumové držadlo pálky; a široká ramena, když se rozmáchne.., Na chvíli zavřela oči a snažila se soustředit na to, co říká.

Sám pálkař

Později potkala Stackpola na horním odpočívadle. V ústech měl malý doutník, ona měla v náručí dva polštáře. Stál jí v cestě. „Mohu vám nějak pomoci, Janet?“

„Stelu jen postel, pane Stackpole.“

Vy nebudete spát v ložnici s manželem?“

„Chtěl by být jednu nebo dvě noci sám, pane Stackpole.Já budu zatím spát v dětském pokoji.“

„Pak mi dovolte, abych vám ty polštáře odnesl. Říkejte mi Cleme. Všichni mí přátelé mi tak říkají.“

Snažila se být přijemnější, ne tak ledově odměřená. Uvědomila si, že Jack ji nevyhání z ložnice navždy, proto řekla: „Mrzí mě to, ale nejde to, protože jsme kdysi měli teriéra, který se jmenoval Clem.“ Ale znělo to jako výmluva.

Položil polštáře na Petrovu modrou postel, rozsvítil noční lampičku a sedl si na okraj postele. V ruce svíral doutník a bafal z něj.

„Možná to bude trochu trapné, ale je tu něco, co bych vám měl říci, Janet.“ Nepodíval se na ni. Přinesla mu popelník a zůstala vedle něj stát.

„Obáváme se, že duševní zdraví vašeho manžela je možná ohrožené, ačkoli vás hned musím uklidnit, že zatím nevykazuje žádné známky ztráty duševní rovnováhy s výjimkou toho, co nazýváme nadměrným pohroužením do jevů, a ani tady nemůžeme říci, *ovšemže* nemůžeme, že je toto pohroužení hlubší, než by se dalo očekávat. Ovšem, kromě zcela nepředvídatelných okolností. Musíme si o tom v příštích dnech trochu popovídat.“

Čekala, že bude pokračovat, bavilo ji pozorovat, jak si pohrává s doutníkem. Pak se na ni zpříma zadíval a řekl: „Upřímně řečeno, paní Westermarková, domníváme se, že by vašemu manželovi pomohlo, kdybyste s ním měla sexuální styk.“

Trochu vyvedená z míry řekla: „Umíte si představit...“ Opravila se a dodala: „To musí vyjít od něj. Já nejsem nepřístupná.“

Viděla, že si všiml jejího přeřeknutí. Zahrál přímý úder: „To určitě nejste, paní Westermarková.“

Bdělá se zhasnutými světly, ležela v Petrově posteli

Se zhasnutým světlem ležela v Petrově posteli. Je si jistá, že ho a chce. A jak moc, to si uvědomovala až teď, když na to soustředila .pozornost. Během těch dlouhých měsíců expedice na Mars, kdy ona zůstala doma a on se dostal daleko od domova, kdy vlastně existoval na té druhé planetě, mu zachovala věrnost. Starala se o děti, jezdila po venkově a bavilo ji psát články pro ženské časopisy a dělat interview v televizi, když hlásili, že loď opustila Mars a je na cestě domů. Část její bytosti však byla ponořena do zimního spánku.

Pak přišly zprávy, že se nedaří navázat spojení s vracející se lodí. Jeden bulvární plátek pak uveřejnil senzační zprávu, že celá devítičlenná posádka zešílela. A loď přeletěla místo určené k přistání a zřítila se do Atlantiku. Její první reakce byla čistě sobecká, ne, sobecká ne, ale týkala se její osoby. Nikdy už se mnou nebude spát. A následovala nekonečná láska a nekonečný zármutek.

A když ho zachránili, jediného, kdo přežil, jako zázrakem nezraněného, její naděje zase ožila. Od té doby ji uchovávala v srdci, jako on se uchovával v čase. Snažila se představit si, jak by jejich láska vypadala teď, kdy on by všechno prožil dřív, než ona by vůbec začala - jeho vášnivé pohyby, ještě předtím, než ona... Ne, to není možné! Ale ovšem, bylo by to možné, kdyby si to předtím racionálně naplánovali; pak by ona jen trpně ležela... Ale ať se snažila sebevíc, jediné, co si dokázala představit, nebyla láska, ale pouze formální ústupek času a naléhavým potřebám žláz.

Posadila se na posteli a zatoužila po pohybu, svobodě. Vyskočila, otevřela dolní okno; v temném pokoji byl stále ještě cítit pronikavý pach doutníku.

Kdyby to racionálně naplánovali

Během několika dní se věci dostaly do zaběhaných kolejí. Vypadalo to, jako by jim mírné počasí, které bylo ztělesněním klidu a míru, pomáhalo. Museli být opatrní, dveřmi procházeli pomalu a chodili vlevo, aby do sebe nenaráželi - než se na tom domluvili, odnesl to tác plný nápojů, který spadl na zem. Vymysleli jednoduchý způsob klepání na dveře, když chtěli použít koupelnu. Konverzovali prostřednictvím předem připravených bulletinů, v nichž se nevyskytovaly otázky, pokud nebyly nezbytně nutné. Chodili vždycky kousek od sebe. Krátce, jejich životy se vzájemně míjely.

„Je to vážně docela snadné, když je člověk opatrný," řekla stará paní Westermarková Janet. „A drahoušek Jack je *tak* strašně trpělivý!"

„Já mám dokonce pocit, že mu tahle situace vyhovuje."

„Ale proboha, jak by mu tahle hrozná situace mohla vyhovovat?"

„Máti, snad si uvědomujete, jak tady společně existujeme, že? Ne, zní to tak strašně, že se to ani neodvažuji říct."

„Jen si teď nezačínej vymýšlet hlouposti. Byla jsi statečná a teď nemá význam ničit si nervy, zrovna, když jde všechno tak dobře. Jestli máš nějaké starosti, musíš to říci Clemovi. Proto tu je."

„Já vím."

„No tak."

Uviděla Jacka, jak se prochází po zahradě. Když se podívala, vzhlédl, usmál se, zamručel si něco pro sebe, natáhl ruku, zase ji stáhl a stále s úsměvem se šel posadit na lavičku na trávníku. Janet to dojalo a běžela k francouzskému oknu, aby si k němu přisedla.

Zastavila se na chvíli. Už dokázala vidět dopředu. Viděla pořadí budoucích dějů, protože Jack už je naznačil svým chováním; půjde na trávník, zavolá jeho jméno, usměje se, pak se usměje on a ona půjde k němu. Pak budou pomaloučku procházet, až dojdou k lavičce a. posadí se, každý na jeden konec.

To vědomí z ní odčerpalo veškerou energii. Klidně může sedět a nedělat nic, protože to, co má dělat,je už uděláno, alespoň pokud jde o Jacka, který je stále o krok před ní. Kdyby tedy nešla, kdyby se vzbouřila a vrátila se zpátky k rozhovoru s tchyní o domácích pracích... A tak Jack řečnil na trávníku sám pro sebe jako blázen, ponořený do hlubin fantazie, kam ho nedokáže nikdo sledovat. Ale ať si to dělá, ať ho Stackpole vidí; pak budou konečně moci zavrhnout tuhle teorii o časovém předstihu a budou ho muset léčit na nějaký obvyklejší druh halucinogenního šílenství. V Clemových rukou bude v bezpečí.

Ale jackovo chování přece ukázalo, že tam půjde. Bylo by šílené, kdyby tam nešla? Šílené? Neuposlechnout zákon vesmíru je nemožné, ne šílené. Jack poslechl - ten jednoduše narazil na zákon, o němž nikdo před první expedicí na.Mars nevěděl. Určitě objevili něco daleko významnějšího, než se čekalo a než se předvídalo. A ona prohrála - ne, ještě neprohrála! Vyběhla ven na trávník, volala na něj a ten fyzický pohyb rozptýlil zmatek v její duši.

A v opakování té události bylo skryto něco nového, protože si pamatovala, jak se jeho úsměv mihl za oknem a měl v sobě zvláštní vřelost, jako by se jí snažil dodat odvahy. Co řekl? To už bylo pryč. Přešla k lavičce a sedla si vedle něj.

Čekal, až uplyne ten neúprosný a neměnný časový lapsus a pak .poznamenal:

„Netrap se, Janet, mohlo to být horší."

„Jak?" zeptala se, ale on mezitím již odpověděl. „Mohl být mezi námi rozdíl celého dne. 3,3077 minuty nám umožňuje alespoň určitý stupeň komunikace."

„To je skvělé, že to bereš tak filozoficky." Znepokojil ji sarkasmus vlastního hlasu.

„Popovídáme si teď spolu?"

„Jacku, už nějaký čas si s tebou chci upřímně promluvit."

„Já?"

Vysoké buky, které stínily zahradu na severní straně, byly tak tiché, že si pomyslela: „Ty mu určitě připadají stejné jako mně."

Podal přehled zpráv a přitom se díval na hodinky. Měl tenká zápěstí. Vypadal křehčí, než když odcházeli z nemocnice. „Uvědomuji si, miláčku, jak bolestné to pro tebe musí být. Jsme navzájem odděleni tímhle úžasným posunem časové funkce, ale já mám alespoň útěchu v tom, že prožívám určitý experiment, zatímco ty..."

„Já?"

„Chtěl jsem říct, že jsi připoutaná k témuž starému světu, jaký odjakživa zná celé lidstvo, ale myslím, že si to neuvědomuješ.“ Její poznámka ho očividně dostihla; protože dodal, zcela bez souvislosti: „Chtěl jsem si s tebou soukromě promluvit.“

Janet spolkla to, co právě chtěla říci, protože zvedl podrážděně prst a řekl: „Prosím tě, načasuj si svou řeč, ať nemluvíme každý o něčem jiném. Omez se jen na to nejdůležitější. Vážně, miláčku, překvapuje mě, že si nezaznamenáváš to, co bylo kdy řečeno, tak jak to navrhuje Clem.“

„To - chtěla jsem jen - nemůžeme se přece chovat jako na schůzi správní rady. Chci znát tvé pocity, vědět, jak se ti daří, o čem přemýšlíš, abych ti mohla pomoci, abys nakonec mohl zase normálně žít.“

Měřil čas, takže odpověděl téměř okamžitě. „Netrpím žádnou duševní chorobou a po havárii lodě jsem se fyzicky už úplně zotavil. Není důvod předpokládat, že se mé vnímání času někdy vrátí zpátky do naší fáze. Jsem 3,3077 minut v předstihu před pozemským časem už od chvíle, kdy naše loď opustila povrch Marsu.“

Odmlčel se. Pomyslela si: „Teď je podle mých hodinek asi 11:03 a ještě tolik toho toužím říct. Ale podle *jeho* času je 11:06 a něco a už ví, že nemohu říct nic. Je to jen takový pokus o vytrvalost, tohle dorozumívání se přes propast víc než tří minut; stejně dobře bychom mohli mluvit na mezihvězdnou vzdálenost.“

Zřejmě i on už ztratil nit hovoru, protože se usmál, vztáhl ruku a držel ji nataženou; Janet se rozhlédla. Směrem k nim přicházel Clem Stackpole s tácem plným nápojů. Položil ho opatrně na trávník a vybral sklenku martini, jejíž stopku vsunul Jackovi mezi prsty.

„Na zdraví!“ řekl s úsměvem. „Tady je váš drink,“ a podal Janet gin s tonikem. Pro sebe přinesl láhev světlého piva.

„Můžeš Janet trochu objasnit mé postavení, Cleme? Zdá se, že ho ještě nepochopila.“

Rozzlobeně se obrátila k psychologovi. „Tohle měl být soukromý rozhovor, pane Stackpole, mezi mnou a mým manželem.“

„Bohužel se vám to ale moc nedaří. Snad vám to mohu pomoci trochu utřídit. Vím, je to těžké.“

3,3007

Rázně otevřel pivní láhev a nalil tekutinu do sklenice. Srkal pivo a vysvětloval: „Vždycky jsme byli zvyklí si myslet, že se všechno pohybuje dopředu v čase stejnou rychlostí. Mluvíme o běhu času a předpokládáme, že máme jen jednu rychlost. Jinými slovy, ačkoli jsme už dlouho zvyklí na některé zvláštnosti času, díky teorii relativity jsme si zřejmě také navykli na určité chyby v myšlení. Teď budeme muset myslet jinak. Sledujete mě, že?“

„ Perfektně. „

„Vesmír není v žádném případě jednoduchá krabice, jak si :představovali naši předkové. Je možné, že každá planeta má vlastní uzavřené časové pole, stejně tak jako má vlastní gravitační pole. Na základě důkazů, které máme, je zřejmé, že časové pole Marsu je 3,3077 minuty před naším, pozemským. Usuzujeme tak z faktu, že váš manžel ani osm dalších mužů nezjistilo na Marsu žádný rozdíl v čase navzájem mezi sebou a nebyli si vědomi ničeho neobvyklého až do okamžiku, kdy opustili Mars a pokusili se o spojení se Zemí. A tehdy se ihned projevila ta časová nesrovnalost. Váš manžel stále žije v čase planety Mars. Bohužel, ostatní členové posádky katastrofu nepřežili; ale můžeme si být jisti, že by se u nich objevily tytéž následky. To je jasné, že?“

„Úplně. Jen pořád nechápu, proč zrovna tenhle efekt, jestli je to tak, jak říkáte...“

„To neříkám *já,* Janet, k tomuto závěru dospěli mnohem chytřejší lidé, než jsem já.“ Usmál se a dodal: „To ale neznamená, že se naše závěry nemohou každým dnem vyvíjet, ba dokonce měnit.“

„Tak proč nebyl pozorován podobný efekt, když se Rusové a Američané vrátili z Měsíce?“

„Nevíme. Ještě toho spoustu nevíme. *Tušíme,* že je to proto, že Měsíc je satelitem Země a v dosahu jejího gravitačního pole není žádná časová nesrovnalost. Ale dokud nebudeme mít víc údajů, dokud nebudeme moci dál bádat, budem_ toho vědět pořád málo a můžeme se jen dohadovat. Jeto jako v kriketu odhadnout počet přeběhů v celém odbíjení po první sérii hodů. Až se vrátí expedice z Venuše, budeme na tom daleko líp a pak teprve můžeme začít teoretizovat. „

„*Jaká* expedice na Venuši?“ zeptala se ohromeně.

„Možná jim to bude ještě rok trvat, než se vydají na cestu, ale urychlují program. To nám poskytne opravdu neocenitelné údaje. „

Budoucí čas a jeho užití a zneužití

Začala: „Ale po tomhle určitě nebudou takoví blázni, aby...“ Pak toho nechala. Věděla, že budou. Vzpomněla si, jak Petr říkal: „Budu taky astronaut. Chci být první člověk na Saturnu!“

Muži se dívali na hodinky. Westermark přenesl svůj pohled na štěrk pod nohama a řekl: „Tohle číslo 3,3077 určitě není univerzální konstanta. Myslím, že se bude lišit - od jednoho planetárního tělesa ke druhému. Můj soukromý názor je, že to musí nějak souviset se sluneční aktivitou. Jestli je to tak, pak asi zjistíme u mužů, vracejících se z Venuše, časovou kontinuitu mírně zpožděnou proti pozemskému času.“

Náhle vstal, vypadal zaraženě, z jeho tváře zmizelo veškeré zaujetí.

„Něco takového mě nenapadlo," řekl Stackpole a poznamenal si to. „Dostane-li expedice na Venuši tyhle informace předem, neměli bychom mít žádné potíže s organizací jejich návratu. ‚Konečně, tenhle problém se vyřeší a já nemám nejmenší pochybnosti o tom, že nakonec nesmírně obohatí lidské poznání. Takové nedozírné možnosti..."

„To je strašné. Všichni jste blázni!" vykřikla Janet. Vyskočila a utekla do domu.

A kromě toho

Jack se vydal za ní. Na jeho hodinkách, které ukazovaly pozemský čas, bylo 11:18 a dvanáct vteřin. Přemýšlel, a ne poprvé, že by si měl pořídit další hodinky, které by nosil na pravém zápěstí a které by ukazovaly marťanský čas. Ne, ty na levém zápěstí by měly ukazovat marťanský čas, protože tam se hlavně díval a podle toho času se řídil, i když se zabýval komunikací s přízemní lidskou rasou.

Uvědomil si, že se nyní pohybuje před Janet, podle jejího propočtu. Bylo by zajímavé, kdyby se někdo ocitl před *ním; jak* rád by pak konverzoval, pustil by se do toho s chutí. Avšak to by ho připravilo o pocit, že je neustále první ve vesmíru, první všude, a o prozářenost podivným světlem - marťanským světlem! Zatím ho tak nazval, dokud ho někam nezařadí, tu romantickou podívanou, která předchází vědeckému poznání, s dotykem nádherné volnosti, dokud ji nepohltí nějaká strohá vědecká disciplína. A kromě toho, co když jsou jejich teorie mylné a efekt vnímání času je čistě náhodný důsledek samotné dlouhé cesty vesmírem; co když čas je kvantový... Co když *veškerý* čas je kvantový. Koneckonců, stárnutí je záležitost kroků, ne plynulý postup celého anorganického a organického světa.

Teď stál na trávníku úplně tiše. Tráva vypadala křehce, jak jí pronikala skleněná clona, která každé stéblo lehce zabarvovala jemným světelným spektrem. Kdyby se jeho čas vnímání posunul ještě víc dopředu, bylo by marťanské světlo silnější a země průsvitnější? Jak krásně by to vypadalo! Po delší kosmické cestě *by* se člověk vrátil do pavučiny světa, jehož vnímání času by bylo o staletí zpožděné, bylo by pouhým ztělesněním světla, prizmatem. Dychtivě si to představoval. Ale potřebovali by toho vědět ještě víc.

Náhle ho napadlo: „Kdybych se tak mohl zúčastnit expedice na Venuši! Jestli má institut pravdu, byl bych možná šest, řekněme pět a půl - ne, to se nedá říct - ale byl bych před časem Venuše. *Musím* jet. Byl bych jim velmi užitečný. Musím se určitě přihlásit jako dobrovolník."

Nevšiml si, že se Stackpole přátelsky dotkl jeho paže a přešel kolem něj do domu. Zůstal stát a díval se na zem, a skrze ni na kamenitá údolí Marsu a neodhadnutelnou krajinu Venuše.

Číslice se pohybují

Janet souhlasila, že pojede se Stackpolem do města. Měl si vyzvednout knihy o kriketu, které byly u knihaře; napadlo ji, že by mohla koupit film do fotoaparátu. Děti by určitě chtěly fotografie mamky a taťky, jak stojí spolu.

Jak auto míjelo stromy, jejich červené a zelené stíny se jí kmitaly před očima. Stackpole si počínal za volantem velmi zdatně a tiše si pískal. Zvláštní, jak snášela tenhle zvyk, který by jí normálně šel na nervy; považovala ho za znamení jeho neklidu.

„Mám strašný pocit, že teď rozumíte mému muži lépe než já," řekla.

Nepopřel to. „Proč si to myslíte?"

„Myslím, že mu nevadí ta strašná izolace, ve které se ocitl."

„Je to statečný člověk."

Westermark byl doma už ,týden. Janet viděla, jak se každým dnem od sebe stále více vzdalují. Mluvili méně a on často stál nehnutě jako socha a zíral zaujatě na zem. Na mysli jí vy ta nulo to, co se před tchyní bála vyslovit nahlas, ale co může klidně říci Stackpolovi.

„Víte, proč se nám daří existovat poměrně harmonicky," řekla.

„Zpomalil auto a hleděl na ni úkosem. „Daří se nám existovat jen proto, že jsme vykázali ze života vše, co se dalo - všechny události, všechny děti, všechny sezóny. Jinak bychom si v každičkém okamžiku museli připomínat, jak nám to spolu dohromady nejde."

Zachytil tón jejího hlasu a řekl konejšivě: „Vy jste každým coulem statečná zrovna jako on, Janet."

„K čertu se statečností. Jestli něco nesnáším, pak je to prázdnota.

Stackpole uviděl dopravní značku na okraji silnice, mrkl na řídící desku a přeřadil rychlost. Silnice byla opuštěná, široko daleko žádné auto. Zase si začal hvízdat skrz zuby a Janet cítila, že i.musí v hovoru pokračovat.

„S časem jsme měli už spoustu problémů - myslím - my všichni. Čas je evropský vynález. Bůhví, co nás všechny ještě čeká - no jestli to bude dál pokračovat." Janet to rozčilovalo, nedokáže myslet logicky jako jindy.

Stackpole zase promluvil, až když zajel s autem na odpočívadlo a zastavil u převislých křovin. Obrátil se k ní a tolerantně se usmíval. „Čas je boží vynález, jestli věříte v Boha tak jako já. My ho pozorujeme, pokořujeme a využíváme, kde je to možné."

„Pokořte ho!"

„Nesmíte myslet na budoucnost jako na dobu, kdy se budeme po kolena brodit v melase nebo něčem podobném." Krátce se zasmál, s rukama na volantu. „To je ale krásné počasí! Tak mě napadá - v neděli hraju ve vsi kriket. Nechtěla byste se přijít podívat na zápas? A možná bychom si pak mohli zajít někam na čaj."

Všechny události, všechny děti, všechny sezóny

Příštího rána dostala dopis od Jany, své pětileté dcery, a ten ji přiměl k zamyšlení. V dopise stálo jen: ‚Milá maminko, děkuji ti za panenky. S pozdravem Jana‘, ale Janet věděla, kolik úsilí se za těmi velkými písmeny skrývá. Jak dlouho to ještě vydrží bez dětí?

Jakmile jí tohle vytanulo na mysli, vzpomněla si, že si během předchozího večera neurčitě říkala, že kdyby měla mít ‚cokoli‘ se Stackpolem, bylo by lepší, kdyby u toho nebyly děti - čistě proto, že by to bylo pro oba pohodlnější, jak si teď uvědomila. Tehdy nemyslela na děti, myslela na Stackpola, který sice neočekávaně projevil jistou delikátnost, nebyl však mužem, o jakého by stála.

„A další neodpustitelně nemorální myšlenka,“ šeptala nešťastně prázdnému pokoji. „Mám kromě Stackpola nějakou jinou alternativu?“

Věděla, že její manžel je ve své pracovně. Byl studený den, na jeho každodenní korzo v zahradě příliš chladno a vlhko. Věděla, že se noří stále hlouběji do izolace a toužila mu pomoci, ale bála se obětovat, toužila zůstat mimo, v životě. Upustila dopis, vzala hlavu do dlaní, zavřela oči a slyšela, jak se v její lebeční schránce prudce střetávají možnosti jednání s budoucími činy a navzájem se potírají.

Jak tam tak ochromeně stála, vešla Westermarkova matka. „Hledala jsem tě,“ řekla. „Ty jsi nešťastná, holčičko, viď?“ „Máti, každý člověk se snaží ukrýt před ostatními, jak trpí. Že to všichni dělají?“

„Ale nesmíš to skrývat přede mnou, myslím hlavně proto, že ani nemůžeš.“

„Ale já vím, jak trpíte *vy*, a mělo by to být vzájemné. Proč vlastně hrajeme tuhle hru na schovávanou? Čeho se bojíme - lítosti nebo výsměchu?“

„Možná pomoci.“

„Pomoci! Snad máte pravdu... To je ale znepokojivá myšlenka.“ Stály tam a upřeně se na sebe dívaly, až starší z žen řekla rozpačitě: „Takhle spolu mluvíme málokdy, Janet.“

„Ano.“ Chtěla toho říct víc. Cizímu člověku ve vlaku by to možná řekla, ale tady to ze sebe nemohla dostat.

Když paní Westermarková viděla, že na tohle téma už nepadne ani slovo, řekla: „Chtěla jsem ti říci, Janet, že podle mého názoru by v téhle situaci bylo lepší, kdyby se děti zatím nevracely. Jestli je chceš navštívit a nějaký čas s nimi zůstat u tvých rodičů, mohu se klidně týden postarat o Jacka i pana Stackpola. Myslím, že Jack je nechce vidět.“

„To je od vás hezké máti. Uvidím. Slíbila jsem Clemovi, tedy řekla jsem panu Stackpolovi, že se možná zítra odpoledne půjdu podívat, jak hraje kriket. Samozřejmě to není důležité, ale já jsem stejně řekla, že bych se možná zajela podívat na děti v pondělí, pokud to tu zvládnete.“

„Ještě máš spoustu času, jestli máš chuť jet dneska. Pan Stackpole určitě pochopí tvé mateřské city.“

„Raději to nechám na pondělí,“ řekla J anet - trochu odměřeně, ,protože teď už tušila, jaký motiv se skrývá za tchyniným návrhem.

Kam až se Scientific American nedostal

Jack Westennark odložil *Scientific American* a upřeně hleděl na desku stolu. Pravou ruku měl na srdci a sledoval jeho tlukot. V časopise byl článek o něm, doprovázený fotografiemi pořízenými na klinice. Tenhle článek byl na hony vzdálený od těch senzacechtivých zpráv, které se porůznu objevovaly, byly to povrchní záležitosti, v nichž vystupoval jako Muž, který vykonal víc než Einstein, když rozbil naši představu o vesmíru; přinášel některé aspekty, o nichž sám ještě neuvažoval, a tím víc ho lekal.

Když přemýšlel o jeho závěrech, odpočinul si na chvíli od čtení pozemských knih. A Stackpole zatím seděl u krbu, kouřil doutník a čekal na jeho diktát. Ale i čtení časopisu představovalo pro něj ve vesmírném čase namáhavý výkon, spolupráci a konspiraci. Stackpole obracel stránky v načasovaných intervalech a Westermark je pak četl. Sám nebyl schopen je obracet, pokud mu to někdo neudělal, neboť měly vlastní úzkou časovou kontinuitu. Jeho prstům se zdálo že ty stránky leží pod sklovitým povlakem, podobným želé. Byla to zraková halucinace, která,představovala nepřekonatelnou kosmickou setrvačnost.

Ta setrvačnost propůjčovala zvláštní svit povrchu stolu, na který upřeně zíral a sondoval vlastní mozek, aby určil, kolik pravdy je v tom článku.

Autor článku začal úvahami o faktech a zjištěním, že tato fakta nasvědčují tomu, že v celém vesmíru existují ‚místní časy‘, a v případě, že tomu tak je, bude zřejmě po ruce vysvětlení pro vzdalování galaxií a dojde se k odlišným výpočtům ohledně stáří vesmíru (a samozřejmě jeho komplexnosti). Dál se zabýval problémem, který trápil i jiné, kteří na toto téma psali, totiž proč Westermark, když ztratil pozemský čas na Marsu, neztratil stejně marťanský čas na Zemi. Tohle více než cokoli jiného ukazovalo na fakt, že ‚místní časy‘ nejsou čistě mechanická záležitost, ale že jsou, alespoň do jisté míry psychicko-biologickou funkcí.

Na povrchu stolu viděl Westermark jako v zrcadle, jak ho žádají, aby cestoval znovu na Mars, aby se zúčastnil druhé expedice na kontinent rudohnědého písku, kde uspořádání vesmírného času je nějakým tajemným nepřekonatelným způsobem 3,3077 minuty před pozemskou normou. Posunou se pak jeho vnitřní hodiny zas kupředu? Ztratí pak pozemské věci ten tajemný lesk? A jaké budou následky postupného vzdalování se od železných zákonů, jimiž se lidstvo řídí od svého skotačivého, diluviálního dětství?

Netrpělivě nutil mozek, aby předkládal další možnosti, aby si představil den, kdy Země bude hostitelkou mnoha místních časů, shromážděných na cestách do prázdných míst na opačné straně vesmíru; ta prázdná místa leží také na opačné straně času a pak bude v lidských možnostech konečně pochopit toto pojetí, které

se dřív nesetkávalo s porozuměním. (McTaggart popřel jeho vnější realitu, že?) Není tohle snad to poslední tajemství, být schopen pochopit tu neustálou změnu, která režíruje lidskou existenci stejným způsobem, jakým je režírován sen v primitivním dosahu lidské mysli?

A - ale - nepřinese ten den zánik místního času na Zemi? Právě on to začal. Může to znamenat jen to, že ‚místní čas' není produktem planetárních elementů; tady se pisatel neodvážil v úvahách dost daleko; místní čas je zcela jen produktem psyché. Ta temná, nejniternější věc, která dokáže udržet přesný čas, i když člověk leží v bezvědomí, je pouhý venkovan, ale může se z ní vychovat příslušník vesmíru. Viděl, že je první příslušník té nové rasy, bylo to něco, co ještě před několika měsíci neexistovalo ani v nejhlubší fantazii. Je úplně nezávislý na Čase, nepříteli, který je víc než Smrt hrozbou současnému člověku. V jeho nitru je skryt nový potenciál. Superman přišel.

Superman se bolestně pohnul na židli. Tak dlouho seděl jako u vytržení, že vůbec nevnímal, že mu mezitím ztuhly a zmrtvěly údy.

Člověka mohou napadnout kolosální myšlenky, když si pečlivě načasuje obchůzky kolem daného stolu

„Diktát," řekl a čekal netrpělivě, až vzkaz pronikne zpátky do místa zapomnění u krbu, kde seděl Stackpole. Potřebuje říci něco strašně důležitého, avšak musí čekat na tyhle lidi.

Jak bylo jeho zvykem, vstal a začal chodit kolem stolu a chrlil ze sebe věty. Tohle měl být testament novému způsobu života...

„Vědomí je nahraditelné, ale souběžné... V počátcích existence lidské rasy bylo zřejmě mnoho časových průsečíků... Duševně vyšinutí lidé se často uchylují do různých časových rovin. Některým se zdá, že den trvá nekonečně dlouho... Víme ze zkušenosti, že děti vidí čas v konvexním zrcadle vědomí, zvětšený a zdeformovaný mimo jeho ohnisko..." Na okamžik ho podráždila vyděšená tvář jeho ženy, která se objevila za oknem pracovny, ale pak nad tím mávl rukou a pokračoval.

„...jeho ohnisko... Ale člověk ve své nevědomosti setrvává u předpokladu, že čas je jistý druh jednosměrného proudu a tím homogenní... přes důkazy o opaku... naše pojetí nás samých - ne, tahle koncepce se stala základní životní premisou..."

Dcery dcer

Westermarkova matka si nelibovala v metafyzických úvahách, ale když odcházela z pokoje, otočila se a řekla své snaše: „Víš, co si někdy myslím? Jack je tak divný, že někdy v noci přemýšlím, jestli se muži a ženy každou generací stále více nevzdalují v myšlenkách a postojích, víš, skoro jako dva odlišné druhy. Moje generace udělala významný pokus dostat obě pohlaví na stejnou úroveň a všechno to ostatní, ale zdá se, že to všechno přišlo vniveč."

„S Jackem to bude lepší.“ Janet slyšela nedostatek víry ve vlastním hlase.

„Myslela jsem si totéž - tedy to, že se muži a ženy od sebe stále víc vzdalují -, když se zabil můj muž.“

Janetin soucit byl ten tam. Poznala, že na scénu přichází důvěrně známé téma, znala dobře ten tón, kterým se tchyně snažila zakrýt všechnu sebelítost, když říkala:

„Víš, Bob zasvětil svůj život rychlosti. To ona ho ve skutečnosti zabila, ne blázen, který přímo před ním vjel pozpátku na silnici.“

„Vašemu manželovi se nepřipisovala žádná vina,“ řekla Janet. „Neměla byste se tím pořád trápit.“

„Ale stejně, vidíš tu shodu... stejný způsob. Bob, takový blázen, který vjel do zatáčky první, a teď Jack... No, tady není žena nic platná.“

Janet za ní zavřela dveře. Sebrala nepřítomně vzkaz od další generace žen:

„Děkuji ti za panenky.“

Předsevzetí a náhlá rizika s nimi spojená

Jeto přece jejich otec. Možná, že by se Jana s Petrem měli vrátit i přes všechna rizika, která jsou s tím spojená. Janet tam stála, plná úzkosti ze svého náhlého rozhodnutí přimět Jacka k hovoru. Je tak popudlivý, tak nepřístupný, ale alespoň ho bude moci pozorovat chvilku při práci, než ho vyruší.

Když vklouzla do postranní chodby a vydala se k zadním dveřím, slyšela, že ji tchyně volá. „Moment!“ odpověděla.

Mezi mraky se ukázalo slunce a sálo vlhkost ze zahrady. Teď už byl neomylně podzim. Zašla za roh, obešla z_hon růží a nahlédla do manželovy pracovny.

Byl to šok, když ho uviděla, jak se sklání nad stolem. Rukama si zakrýval obličej. a mezi prsty mu stékala krev a kapala na rozevřený časopis na desce stolu. Uvědomila si, že Stackpole sedí lhostejně u elektrického krbu.

Slabě vykřikla a oběhla zpátky dům a u zadních dveří se setkala s paní Westermarkovou.

„Ach, byla jsem zrovna... Janet, co je?“

„Máti, Jack! Má na hlavě strašnou ránu nebo co.“

„Ale jak to víš?“

„Rychle, musíme zavolat do nemocnice. Musím jít k němu.“ Paní Westermarková vzala J anet za ruku. „Snad bychom to měly raději nechat na panu Stackpolovi, ne? Obávám se...“

„Máti, musíme udělat, co je v našich silách. Vím, že jsme jen amatéři. Nechte mě, prosím vás, jít.“

„Ne, Janet, my jsme - to je *jejich* svět. Bojím se. Jestli nás budou potřebovat, přijdou.“ Ve strachu svírala Janetinu paži. Chvíli se na sebe dívaly vyděšenýma očima, jako by viděly něco jiného, pak se Janet vytrhla. „Musím k němu,“ řekla.

Spěchala halou a rozrazila dveře pracovny. Její muž stál teď na druhém konci pokoje u okna a z nosu mu proudila krev.

„Jacku!“ vykřikla. Jak k němu utíkala, z čista jasna dostala ránu do čela, takže se zapotácela a upadla na knihovnu. Sprcha menších svazků z horní police se snesla na ni i na zem kolem ní. Stackpole vykřikl, upustil poznámky a proběhl kolem stolu k ní. Ale ve chvíli, kdy jí běžel na pomoc, zkontroloval čas na hodinkách: 10:24.

Pomoc poskytnutá v 10:24 a pohodlí postele

Ve dveřích se objevila Westermarkova matka.

„Stůjte, kde jste,“ vykřikl Stackpole, „nebo budou další trable!

Jacku, hned jsem u vás - bůhví, jak vám bylo tři a jednu třetinu minuty bez pomoci.“ Rozzlobeně přešel místnost a stál na délku paže od svého pacienta. Hodil na stůl svůj kapesník.

„Pane Stackpole...“ pokusila se znovu Westermarkova matka ve dveřích a jednou rukou držela Janet kolem pasu.

Otočil hlavu a řekl jen: „Přineste ručníky! Zatelefonujte na kliniku a řekněte, ať ihned přijedou.“

Než nastalo poledne, ležel Westermark v pohodlí své postele nahoře v ložnici a osádka sanitky, která mu ošetřila zranění, jež ostatně bylo pouhým krvácením z nosu, už odjela. Stackpole zavřel domovní dveře, a když se otočil, zadíval se na obě ženy.

„Cítím, že je mou povinností vás varovat,“ řekl přísně, „že podobný incident by se příště mohl stát osudným. Tentokrát nám to celkem prošlo. Stane-li se však něco podobného ještě jednou, budu nucen doporučit správní radě, aby byl pan Westermark převezen zpátky do nemocnice.“

Obvyklý způsob, jak rozpoznat nehodu

„Nechtěl by tam jít,“ řekla Janet. „Kromě toho se chováte směšně. Byla to pouhá nehoda. Teď chci jít nahoru a podívat se, jak se mu daří.“

„Ještě než půjdete, dovolte mi podotknout, že to, co se stalo, *nebyla* nehoda - alespoň ne v běžném slova smyslu, protože vy jste viděla výsledek svého střetu oknem studovny, ještě než jste vstoupila. Tedy to byla vaše vina...“

„Ale to je absurdní...“ začaly obě ženy. Janet pokračovala: „Nikdy bych se nehnala do pokoje, kdybych neviděla oknem, že se mu něco přihodilo.“

„Vy jste viděla jen to, jaké následky má váš pozdější střet na vašeho manžela.“

Westermarkova matka zakvílela něco, co znělo jako: „Ničemu z toho nerozumím. Do čeho narazila Janet, když běžela dovnitř?“

„N arazila, paní Westermarková, do místa, kde stál její manžel před 3,3077 minuty. Určitě už jste pochopila tenhle základní princip setrvačnosti času?“

Když obě zase hned začaly mluvit, díval se upřeně, dokud neskončily a nepodívaly se na něj. Pak řekl: „Raději bychom měli jít do obývacího pokoje. Osobně bych se rád něčeho napil.“

Nalil si, a až když držel sklenici whisky, řekl: „A teď: ne že bych měl v úmyslu dělat vám přednášku, dámy, ale myslím si, že je nejvyšší čas, abyste si obě uvědomily, že už nežijete v tom starém bezpečném světě klasických mechanismů, vynalezených v osvíceném 18. století, nad kterými bdí Bůh. Všechno to, co se stalo, je naprosto racionální, ale jestli hodláte předstírat, že to přesahuje meze vašeho ženského rozumu...“

„Pane Stackpole,“ řekla janet ostře. „Můžete se, prosím vás, držet tématu, aniž byste nás urážel? Můžete mi říci, proč to, co se stalo, nebyla nehoda? Teď už je mi jasné, že když jsem se podívala oknem do pracovny, viděla jsem, jak můj muž trpí následky kolize, která se mu stala zhruba před třemi minutami, ale mě potkala až za další tři minuty a něco, ale v té chvíli jsem byla tak vyděšená, že jsem zapomněla...“

„Ne, ne, vaše čísla jsou chybná. *Celkový* časový posun je jen 3,3077 minuty. Když jste uviděla vašeho manžela, uplynula právě polovina času od chvíle, kdy dostal ránu - 1,65385 minuty, a zbývalo dalších 1,65385 minuty do chvíle, kdy jste svůj čin dokonala tím, že jste vtrhla do pokoje a udeřila ho.“

„Ale ona ho *neuhodila!“* vykřikla starší žena.

Stackpole si dal načas, než odpověděl pevně: „Uhodila ho v 10.24 pozemského času, což se rovná 10:20 plus asi 36 vteřin času marťanského, což se rovná 9:59 času na Neptunu, což se rovná 156:30 na Siriu. Je to obrovský vesmír, paní Westermarková! A vy si to budete plést, dokud budete dál plést události s časem. Mohu vám navrhnout, abyste se posadila a dala si něco k pití?“

„Když necháme čísla stranou,“ řekla Janet a vrátila se k jeho útoku - ten člověk je hnusný oportunista - jak můžete říci, že to, co se stalo, nebyla náhoda? Doufám, že nehodláte tvrdit, že jsem zranila svého muže naschvál? To, co říkáte, znamená, že od chvíle, kdy jsem ho uviděla oknem, jsem nemohla prakticky nic dělat.“

„Když necháme čísla stranou...“ citoval ji. „Na těch ale spočívá vaše odpovědnost. To, co jste viděla oknem, byl výsledek vašeho činu, pak jste ho nevyhnutelně musela dokončit, protože už byl dokončený.“

„Nerozumím!“ Svírala si čelo a vděčně přijala od tchyně cigaretu, ale nad jejími těšivými slovy: „Nesnaž se pochopit, drahoušku!“ pokrčila rameny. „Dejme tomu, že když jsem viděla Jacka, jak krvácí.z nosu, podívala bych se na hodinky a napadlo by mě: ‚Je 10:20 nebo tak nějak a on asi trpí následkem naší srážky, tak bych raději neměla chodit dovnitř,‘ a *nešla bych* tam. Pak by se byl jeho nos zázračně zahojil?“

„Ovšem, že ne. Vy máte tak mechanistický pohled na vesmír. Pěstujte duševní přístup k věcem, snažte se žít ve svém vlastním století! To, co tu naznačujete, vás nemohlo napadnout, protože to nemáte v povaze. Zrovna tak nemáte náturu na to, abyste inteligentně sledovala hodinky, právě proto, že vždycky ‚necháváte čísla stranou‘,jak říkáte. Ne, nejsem osobní -je to všechno velmi ženské a svým způsobem přitažlivé. Já jen říkám, že *předtím*, než jste se podívala oknem, vás mělo napadnout: ‚*Bez* ohledu na to, v jakém stavu teď vidím svého muže, musím pamatovat na to, že mu zbývá zažít dalších 3,3077 minut.‘ Pak jste se mohla podívat dovnitř a viděla byste, že je nezraněný, a nebyla byste vtrhla dovnitř takovým způsobem.“

Vtáhla kouř z cigarety, celá popletená a uražená. „Takže vy říkáte, že jsem nebezpečná vlastnímu muži.“

„To říkáte *vy.*“

„Pane bože, jak já nenávidím muže!“ zvolala. „Jste tak zatraceně logičtí, tak strašně samolibí!“

Dopil whisky a sehnul se, aby postavil sklenici na stolek vedle ní, takže se jí skoro dotýkal.

„Teď jste rozrušená.“

„Ovšem, že jsem rozrušená! Co si myslíte?“ Potlačila touhu křičet nebo mu dát facku. Obrátila se k Jackově matce, která ji jemně uchopila ze zápěstí.

„Proč se nesebereš a nejedeš za dětmi na víkend, miláčku? Vrať se, až budeš chtít. Jack bude v pořádku,já na něj dohlédnu - pokud o to bude stát.“

Přelétla pohledem pokoj.

„Pojedu. Hned si zabalím věci. Rády mě uvidí.“ Když míjela Stackpola, řekla hořce: „Aspoň *ony* si nebudou dělat starosti s místním časem na Siriu!“

„Možná jednou budou muset,“ řekl Stackpole neochvějně uprostřed pokoje.

Všechny události, všechny děti, všechna období

Z anglického originálu MAN IN HIS TIME
přeložila Hana Bezděková.
Poprvé vyšlo ve sbírce
Who Can Replace a Man? v roce 1966.